

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

סיכום דיון

מסמך זה מהווה את תמצית הדיונים של "פורום שווי הוגן" מתוך מטרה לשתף את הקהל הרחב בעיקרי הדברים. בקריאת המסמך יש להביא בחשבון שמדובר בתמצית הדיון ולא בפרוטוקול מלא. בהתאם למדיניות הפורום, הדברים מובאים שלא בהכרח בציון שמות כל הדוברים. יודגש כי הדברים מייצגים את עמדותיהם האישיות והמקצועיות של חברי הפורום ואינם מייצגים בהכרח את העמדות הרשמיות של הגופים אליהם הם משתייכים.

תאריך המפגש: 8 בדצמבר 2016

נושא המפגש: "המלצות ועדת וינוגרד: מהו שיעור ההיוון הראוי בתביעות קצבה ומהן ההשלכות על הדוחות הכספיים של חברות הביטוח?".

חומר רקע למפגש: חומר רקע לדיון, החלטות הועדה, נימוקי הועדה, חוזר משרד האוצר.

אורחים שנכחו בדיון: פרופ' דניאל גוטליב (סמנכ"ל מחקר ותכנון, ביטוח לאומי), פרופ' אביה ספיבק (מומחה חיצוני לוועדת וינוגרד, אוניברסיטת בן גוריון), יקי גולד (רשות ני"ע), ערן צ'רנינסקי (משנה למנכ"ל, מגדל), רוני גינור (אקטוארית, מגדל), משה ארנסט (משנה למנכ"ל, כלל), עמיר פלד (אקטואר ראשי, משרד האוצר), דקלה מושקוביץ (חשבונאית ראשית, רשות שוק ההון), איתן השחר (מנכ"ל קרנית), זיו כהן (סמנכ"ל כספים, מנורה), ונעמה חשמונאי (אקטואריה, מנורה), אברהם פרוכטמן (kpmg), משה שחף ואודי סדן (EY), שלום סביון (משרד חיים קליר ושות'), ד"ר עדית סולברג (ראש המחלקה לכלכלה ומנהל עסקים, אוניברסיטת אריאל, לא נכחה בדיון).

נוכחים: אמיר ברנע, שלומי שוב, רקפת שני, יורם עדן, דב ספיר, עודד שריג, לורן פלקס, לילי איילון, הילה קונפורטי, גיורא אליגון, מיכה ארד, אבי בראור, מיטל כספי, דגנית דניאל, דן וייס, אורן וולך, רוני עופר, שלומי ברטוב.

צוות מקצועי: דניאל גרף, לידור רוזנצווייג, יהונתן סמוכה ויעל סלטון.

שלומי שוב

אנו עוסקים היום בנושא חשוב והוא השלכות מסקנות ועדת וינוגרד שהיא וועדת היוון מטעם הביטוח הלאומי. הקשר הישיר של מסקנות הוועדה לחברות הביטוח בא לידי ביטוי בתביעות השיבוב אבל ההשלכות העקיפות של המסקנות האלו הן דווקא ההשלכות המשמעותיות יותר. כדי לקבל סדר גודל, בדוחות של חברות הביטוח, ההפרשות שנרשמו בעקבות מסקנות הוועדה עומדות

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

בערך על מיליארד ש"ח בביטוח חובה וחבויות, מצרפית. זה רק חלק מההשפעה כי יש לא מעט אי וודאויות לגבי הנושא הזה וככל שהנושא יתבהר יותר וזה אכן יהיה הסטנדרט החדש, יהיה ככל הנראה גידול משמעותי נוסף בהפרשות של חברות הביטוח. מעניין שלהחלטה של וועדה שקשורה לנושא מסוים יש השלכות כל כך רחבות על נושא אחר. בנוסף, השאלה של ההקשה הישירה מוועדת וינוגרד לשיעורי ההיוון לנפגעים, בעיקר נפגעי תאונות דרכים, היא גם שאלה שתעלה פה בדיון, אין ספק ששיעור ההיוון הוא משמעותי.

מדובר על תביעות קצבה, בעיקר תאונות דרכים, אבל גם אובדן כושר עבודה, סיעוד. אילו קצבאות שגורמות למח"מים ארוכים ולכן לכל אחוז שינוי בשיעור ההיוון יש השלכות מאוד משמעותיות. רק לצורך המחשה, קיטון של אחוז במח"מ של 12 שנה משפיע יותר מ-10% על הסכום החד פעמי.

צריך להבין שמעבר לשאלה של נאותות דוחות כספיים, שאנחנו בדרך כלל מתייחסים אליה פה בפורום, יש פה גם עניין חברתי מאוד משמעותי- האם נפגעי תאונות דרכים, בעיקר בשנים האחרונות בהן סביבת הריבית השתנתה לגמרי, מקופחים? קשה לקבל את זה ששיעור היוון שרירותי של 3%, שהיה נכון בשנות ה-70, ממשיך להיות נכון גם בסביבת ריבית שהשתנתה בצורה קיצונית. זה מזכיר לי את שיעור ההיוון בהתחייבויות אקטואריות בבנקים, 4% בכל מצב, עד שגם שם החליטו לשנות את שיעור ריבית שרירותי זה.

השאלה המרכזית היא מה צריך לשקף שיעור ההיוון הזה? בהלכה של פס"ד חיימס, שניתנה על ידי בית המשפט העליון, דיברו על כך ששיעור ההיוון צריך להתבסס על היכולת של הניזוק להשקיע את כספי הפיצוי שהתקבלו מראש בהשקעה בטוחה מניבת ריבית. למעשה ההלכה מדברת על שתי דרישות עקרוניות: נזילות וסיכון נמוך. כלומר בית המשפט מכוון שם לאג"ח ממשלתי ארוך טווח ואומר שהוא צריך להיות מעודכן מעת לעת.

אין ספק שהדיון הזה, במהות של מה צריך להיות שיעור ההיוון, מזכיר לנו דיונים שהיו בפורום בשנים האחרונות בנושא שוק עמוק. אני בכלל לא בטוח שיש לנו שוק עמוק לפי הדרישות של ה-IFRS ואגב, לאחרונה הבנתי שמקסיקו התלוננה עלינו למוסדות ה-IASB אבל אני מקווה שהתוצאות לא יהיו כמו בדיון שם כי אני לא חושב שהגענו להסכמות בין היתר לאור הכמות האדירה של האינטרסים שנוגעים בדבר. הזכרתי את זה אז ואגיד את זה גם עכשיו - שווי הוגן של התחייבות בחשבונאות אמור לכלול גם את סיכון האשראי. IAS 19, שהוא המקביל בחשבונאות לשאלת וינוגרד במונחים של התחייבות אקטוארית, לא מדבר על שווי הוגן אלא על ערך נוכחי. אני מפרש אותו בכך שלהבדיל מאג"ח שהונפק, לפי המודל האמריקאי, שיש אפשרות לייעד אותו לשווי

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

הוגן דרך רווח והפסד ואז להרוויח מעליית סיכון האשראי, בהתחייבות אקטוארית זה לא עובד ככה. כלומר הדרך היחידה והמציאותית לפרוע את ההתחייבות הזאת היא דרך הפקדות ליעודה. החשבונאות באה ואומרת שלמעשה הסכום החד פעמי ישיג תשואה הכי בטוחה שהיא תשואת אג"ח ממשלתי ובנוסף אם יש שוק עמוק, אז התפיסה היא שמשיגים לו בתוחלת את תשואת האג"ח הקונצרני בדירוג גבוה של המדינה. אפשר גם להסתכל על זה בצורה אחרת של התחייבות חסרת סיכון. שאגב מעניין לשמוע מנציגי חברות הביטוח כאן עד כמה ההתחייבות הזו, מבחינת סיכונים האשראי שלה קודמת לאג"חים וכדומה. אני מבין למשל, שחברות הביטוח, לאור הרגולציה שלהן, נדרשות לשים את כספי ביטוחי החיים בצד ואפילו לא להעביר אותם מביטוח אחד לאחר וחס וחלילה במקרה של כשל, ההתחייבות הביטוחיות קודמות לאג"חים. גם נושא שנשמח אם הוא יעלה.

בכל מקרה, כשמדברים על סביבת הריבית של השנים האחרונות, אין ספק שהיא הרבה יותר נמוכה מ-3% שזה הכלל השרירותי ששורר פה עשרות שנים ולפיו הנפגעים מקבלים את הפיצויים מחברות הביטוח. גם ריבית של שוק עמוק היא יותר נמוכה מ-3%.

בנוסף, נכון שמצד אחד יש את הלכת העליון אבל זה נראה שמצד שני בתי המשפט די חסרי אונים בהתמודדות עם שיעור ההיוון. זה מגיע לחוות דעת של מומחים לבתי המשפט והם לצערי יודעים טוב מידי לעיתים קרובות להסביר כל דבר – גם שכעת יש חושך בחוץ. יש פסק דין מאוגוסט 2016 של בית משפט השלום בו הופט הוא ד"ר קליין, הנתבעת היא כלל חברה לביטוח ומדובר על ילדה שנפגעה בתאונת דרכים. אני רוצה לצטט משהו שנאמר בפסק הדין: "נראה שזועקת לשמיים אי התאמתו של שיעור ההיוון שבשימוש למציאות הקיימת כפי שקיימת היום. לאור פחות בתשואת הריבית המתקבלת באג"ח ממשלתי צמוד המדד המשמש לרוב להשקעות חסרות סיכון לטווח ארוך". הבנתי שזה נמצא בערעור, אבל יש פה החלטה נקודתית של שופט שלמעשה מאמץ את ריבית 2% של וינוגרד. וינוגרד מדבר על כך שצריך לעדכן את שיעור ההיוון כל 4 שנים אבל לא יותר מאחוז אחד לכל כיוון. אגב, המסקנה של הועדה בעצם היא שהריבית הייתה אמורה להיות פחות מ-2% לשיטתם, אבל בגלל אותה הגבלה הקביעה היום הינה 2%.

יש המון שאלות שצריכות להישאל כמו האם שיעור ההיוון צריך להביא בחשבון את הנושא של עליית שכר ריאלית. העובדה שברגע שחברת הביטוח משלמת בסכום חד פעמי היא למעשה לא לוקחת על עצמה כל מיני סיכונים להידרדרות במצבו הפיזי של הניזוק, האם זה גם משהו שצריך להילקח בחשבון?

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

בכלל, כל הנושא בו נעסוק היום, מעבר לעובדה שהוא עניין חברתי חשוב, הוא נושא רלוונטי וחשוב לדוחות הכספיים של חברות הביטוח. מדובר בחברות ציבוריות, מפוקחות על ידי רשות שוק ההון ולכן לדוחות שלהן יש חשיבות מאוד גדולה. ראינו בשנה האחרונה את ההשפעה של שינוי בריבית השוק על הדוחות הכספיים של חברות הביטוח. בתחילת השנה היה קיטון בריבית חסרת הסיכון שגרם להפסדים, ברבעון השלישי חלק מזה התהפך. כלומר לשינוי קטן בריבית יש השפעה מאוד גדולה. לצורך העניין, עכשיו שטראמפ נבחר יש חרדה לעלייה בריבית חסרת סיכון ומבחינת חברות הביטוח זה רווח.

אגב, בתפיסה שלי, המודל החשבונאי הנכון ביותר לדוחות של חברות ביטוח צריך להיות בשווי הוגן. כך, העדכון של ההתחייבות צריך להשפיע גם על צד הנכסים כאשר יש שינויים בריבית. אני יודע שהמאזן היום הוא לא כלכלי לגמרי אבל התקן החדש - IFRS 17 שהולך להיות מאושר על ידי ה-IASB בחודשים הקרובים וליצור מהפכה עצומה בדוחות הכספיים של דוחות הביטוח תוך מספר שנים, הולך יותר לכיוונים כלכליים. שלא נצפה שהתקן החדש ימזער את התנודתיות, להיפך, הוא אמור להגדיל אותה. לפי תפיסת התקן, שיעור ההיוון צריך להיות חסר סיכון בתוספת פרמיית אי נזילות, זאת אומרת שההתבססות היא בגדול על ריבית חסרת סיכון. בנוסף, בתקן החדש השפעות של עדכון הריבית להיוון יופיעו בשורה נפרדת בולטת בדוח רווח והפסד (להבדיל מהיום שזה מסתתר בגילויים) ובנוסף אפילו תהיה אפשרות לכלול את ההשפעות האלה ב-OCI. נכון להיום בישראל זה פחות רלוונטי כי אנחנו מסתכלים על הרווח הכולל, אבל אין ספק שכאשר התקן החדש ייצא נצטרך לעשות דיון נוסף יחד עם שוק ההון. כי יכול להיות שבעקבות התקן החדש, שהולך להגדיל את התנודתיות ולאפשר להציג את העדכון ב-OCI, כדאי לחשוב מחדש על איך מנתחים תוצאות של חברת ביטוח.

אמיר ברנע

למען הגילוי הנאות, פנו אליי מטעם חברות הביטוח לכתוב חוות דעת בנושא הזה. זה יתרון וחסרון, היתרון הוא הכרות עם החומר. החיסרון הוא בפוּטנציאל הפוזיציה. לפנינו נייר עמדה מטעם ד"ר סולברג. למיטב ידיעתי הגישה ד"ר סולברג חוות דעת לבית המשפט בנושא זה.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

עדית סולברג¹

שיעור הריבית בה מהוונים הפיזויים כיום, 3%, אשר נהוג כבר משנת 21975, אינו משקף את התנאים הכלכליים השוררים במשק כבר זמן רב. ריבית ההיוון, הנהוגה בבית המשפט היום, גבוהה באופן משמעותי משיעור הריבית היום על השקעות ארוכות טווח סחירות בסיכון נמוך, וחריגה גם יחסית לשיעור ההיוון עליו הוחלט בתקנות רלוונטיות אחרות.

תשואת אג"ח הממשלתיות הסחירות לטווח זמן המתואם ככל הניתן עם פרק הזמן של תביעת הפיזויים צריכה להיות הבסיס לחישוב ריבית ההיוון. התשואה לפדיון מגלמת בתוכה את הצפיות המיטביות שיש בשוק ההון ביחס לתשואה הצפויה על השקעות העתיד, בהתאם לזמן הפדיון. כל שינוי בצפיות הציבור – ישתקף מיידית בתשואה הנגזרת לפדיון של האג"ח.

הירידה בתשואות לטווח הארוך בשנים האחרונות אינה משקפת את המשבר הנוכחי או אירוע זמני. היא משקפת את השינוי המבני העצום שעבר המשק בעשור השנים האחרונות ואת התחזית הטובה ביותר הקיימת כיום לתשואה השנתית הצפויה לפרק הזמן הרלוונטי. אומדנים אחרים רלוונטיים – כגון ריבית ההיוון של קרנות הפנסיה, ריבית ההיוון של הביטוח הלאומי וכן ההנחיות האפוטרופוס הכללי לגבי השקעות כספי חוסיו – כולם מתייחסים לתשואה לפדיון על האג"ח הממשלתי ככזו המשקפת את התשואה חסרת הסיכון המובטחת לטווח הארוך.

משום כך, השימוש בריבית הגבוהה של 3% בה משמש בית המשפט היום, יש בו משום עוול של ממש למפוצים, שכן אין באפשרותם כיום להשקיע את סכום הפיזויים המהוון בנכס בסיכון נמוך בתשואת ההיוון, ומשום כך הסכום המהוון נחות יחסית לקבלת קצבת הפיזויים לאורך זמן.

במאי 2016 פורסמו מסקנות ועדת וינוגרד בהן נקבע כי שיעור ההיוון של קצבאות הביטוח הלאומי יחושב באמצעות ממוצע של תשואות אג"ח לפרק זמן של 8 עד 12 שנה. שיעור זה צפוי להיות מעודכן כל ארבע שנים והשינוי בריבית הוגבל ללא יותר מאחוז.

¹ דבריה מובאים בכתב מאחר ולא יכלה להגיע לדיון

² עא 469/74 יפה, גילה ו-ענבל זדה נ' מרדכי בכר, ל (1) 169 (פורסם בנבו, 02.09.1975).

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

דברי ההסבר לוועדה שפורסמו ביוני 2016 על יד המוסד לביטוח לאומי (לשכת סמנכ"ל מחקר ותכנון) נכתבו באוגוסט 2015 והשינוי בשיעור ההיוון המומלץ בהם (ל-2%), וכן החישובים הנלווים הם לינואר 2015. כלומר קיים פער של שנה וחצי בין תאריך השינוי עליו ממליצה הוועדה ואליו מתייחסים דברי ההסבר ובין פרסום הדברים לציבור. ראוי לציין כי דברי ההסבר אינם חתומים על ידי הוועדה וכן לא פורסם הדו"ח המלא של עבודת הוועדה, אם יש כזה.

דו"ח וינוגרד, שכאמור חישוביו מתייחסים לתחילת 2015, מתייחס לזמן הרב שעבר מאז עדכון התקנות הקודם. על מנת למנע את המשך העוול למקבלי הקצבה מבקש כי העדכון יעשה "במועד קרוב ככל שניתן לאחר אישור השר" זאת "כדי לסגור את הפער שנוצר מאז העדכון האחרון". כאמור, השינוי בתקנות אושר מיד לאחר מכן ב-9.6.16. עם זאת, ב-13.9.2016, ועל אף הבעייתיות והפגיעה במבוטחים כמפורט להלן, נדחה שוב היישום של התקנות בשנה שלמה.

החלטת הוועדה בדבר שינוי שיעור ההיוון בהתאם לתשואות על האג"ח הממשלתיות יש בה תיקון מאוחר בנושא זה. עם זאת שיקולי הוועדה בדבר הגבלת השינוי בריבית, לקיחת "ממוצע התשואות של ארבע השנים האחרונות" ו"עדכון כל ארבע שנים" ואף השימוש הגורף בתשואות של אג"ח ל-8 עד 12 שנה, אולי יש בהם משום הקלה בירוקרטית, הקלה חישובית וסינכרוניים הרלוונטיים למוסד לביטוח הלאומי אך הם לא נכונים כאשר המטרה היא מציאת שיעור ההיוון הצודק לתביעת יחיד. יתר על כן, טענת הוועדה כי במיצוע ובפרק הזמן שנקבע נעשה "צדק אופקי" היא תמוהה שכן בפני מקבלי הפיצויים עומדים בזמנים שונים תנאי שוק שונים, ומשום כך, לא ברור איך נעשה במקרה זה צדק. צדק אופקי יכול להתקיים רק אם כל אחת מהתביעות תהווה בהתאם לריבית השוק של נכס חסר סיכון העומדת בפני התובעים עם קבלת כספם.

משום כך, שיעור ההיוון היחיד הרלוונטי לפיצויי נזיקין הוא זה הנגזר מהתשואה לפדיון של אג"ח ממשלתי לתקופה הרלוונטית. תשואה זו עומדת כיום על שיעור של 1.4% ל-30 שנה ו-1.1% ל-20 שנה. זאת כמובן בהתעלם מעלויות המיסוי ועלויות קשורות נוספות הצפויות להקטין את ריבית ההיוון. תשואות אלה יש לדייק (כשם שבוחנים את השכר הממוצע האחרון במשק או משתנים כלכליים אחרים) עם קבלת הפיצויים.

אמיר ברנע

לכאורה לפנינו מסקנות דו"ח ועדת וינוגרד להפתעתי המרובה אין דוח לוועדה כלומר אין גיבוי שמנמק את המסקנות ומסביר את דרך בחירת החלופות ע"י הוועדה. פעם ראשונה שאני שומע על

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

ועדה שעוסקת בנושא מהותי, שממליצה על שיעור היוון, שבוודאי יש לה שיקולים להנה ולהנה, ואין לה דוח מנומק. אין נימוק למה דווקא 2%, במה זה תלוי, במה בוחנים. נכון שפרופסור גוטליב הוציא מסמך הבהרות לדוח הוועדה שצירפנו אותו לחומר הרקע, אבל זה איננו דוח וועדה. אין שם נימוקים, רק הסבר מה הוועדה ממליצה אבל חסר למה היא ממליצה. אין אפילו מידע מי היו חברי הוועדה.

מעבר לכך, מתעוררות שאלות שאני מאוד אשמח אם פרופסור גוטליב יתייחס אליהן. למשל האם תשואת השימושים של הביטוח הלאומי בהיוונים הם רלוונטיים לריבית ההיוון? כולנו יודעים שלביטוח הלאומי יש תנאי הפקדה שכוללים אגרות חוב מיועדות, ולכן הריבית הממוצעת שהביטוח הלאומי מקבל שונה מריבית של 2% שוועדת וינוגרד קבעה להיוון. זאת אומרת, האם הביטוח הלאומי מרוויח מכל היוון תביעות? כלומר אם חברת ביטוח פורעת את חלקה במסגרת התביעה של המוטב, לפי 2% שמציעה הוועדה, האם הביטוח הלאומי מרוויח? לכאורה הטיעון שמצדיק הורדה בשיעור ההיוון מתייחס למה שבתי המשפט קבעו, שהריבית צריכה להיות כזאת שהמבוטח יוכל לפרוס את הסכום שהוא קיבל כסכום אחד ולקבל את מה שהובטח לו בתביעה ע"י פריסה עצמית. ראשית, לגבי הביטוח הלאומי זה לא רלוונטי כי תנאי הפריסה שלו שונים לגמרי מתנאי הפריסה של מבוטח. שנית, לא ברור גם איך המבוטח פורס. האם באמצעות רכישת אג"ח ממשלתיות סחירות? או באמצעות קרן פנסיה למשל, או אג"ח AA, או שלמעשה הוא כמעט לא פורס את הסכום: הרי הלחץ לקבל סכום מהוון נובע כנראה מכך שלמבוטח יש הוצאות כבדות, למשל לשלם לעורכי הדין, למומחים רפואיים או לאביזרי שיקום. כלומר ממילא לא נשאר סכום לפריסה. לכן לא ברור קנה המידה שקבעו בתי המשפט.

נקודה מרכזית היא ששיעור היוון של 3% היה רלוונטי כשהריבית הייתה 5.5%. אז כשהריבית ירדה נניח לאחוז אחד, האם לעומת 3% כן רלוונטי? לא מוצגת נוסחה שקושרת את שער ההיוון עם ריבית השוק וקובעת מהי ריבית השוק ואיך תחושב.

בנושא אחר, הנקודה שאותי מטרידה היא לגבי חברה כמו מגדל, שבחצי שנה הראתה הפסד של חצי מיליארד ש"ח וברבעון השלישי רווח של 300 מיליון ש"ח. תנודתיות מהותית כלומר נשאלת השאלה מה קרה ברבעון השלישי במגדל ששינה בצורה מהותית וחדה את המצגים והרווחיות שלה. בסך הכל קרה שינוי של רבע אחוז בריבית. האם פרסום דוחות חברות הביטוח, שמוטה כל כך מהשפעת הריבית, לא משבש לגמרי את ההתחייסות אליהם? האם מתקבלת תשובה מהדוחות האם החברה יעילה? מה הממשק שלה מול הסוכנים? ממה הרווחיות השוטפת מושפעת? את כל זה סמוי בדוחות

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

שמושפעים באופן מהותי מריבית ההיוון. יבואו ויגידו שלא מסתכלים על הרווח הנקי אלא על מרכיביו, אבל זה לא נכון, כי ההון העצמי של חברות הביטוח רלוונטי, בוודאי עם המעבר Solvency.. לכן למדידת ההון העצמי יש חשיבות גם בפעילות התפעולית של חברות הביטוח, לא רק מספר בדוח הכספי. לכן, ההשפעה של שינוי בריבית שהיא כל כך מהותית בדוחות, דורשת איזשהו תיקון או התייחסות. לא רק במסגרת הדוחות אלא גם בתגובות האנליסטים להם צריכה להיות חשובה ההבחנה בין השפעת הריבית מצד אחד לבין הנתונים התפעוליים של חברות הביטוח מצד שני.

אביה ספיבק

אתה חושב שריבית ההיוון צריכה להישאר 3%?

אמיר ברנע

לדעתי השיקול הנוסף שכנראה ועדת וינוגרד הייתה ערה לו וד"ר סולברג שוללת אותו הוא הנושא של יציבות הפיצוי. ד"ר סולברג מדברת על ריבית שוטפת, כלומר כל יום בודקים מה הריבית השוטפת בשוק ההון וזאת הריבית להיוון. כלומר שני מבוטחים זהים שהגישו תביעה בפער של יום או יומיים יקבלו סכומים אחרים. הנקודה היא קריטית כי לכל זה יש השלכות על תעריפי ביטוח. הלא אם אני מהוון בריבית נמוכה יותר מזו המודדת את עלות החוב של חברת הביטוח, נגרמת עלייה בעלות הביטוחית שצריכה להתבטא בתעריפים. האם תעריפי חברת הביטוח ישתנו כל יום, כל שעה? לכן לשאלתך, אני מודאג משאלת יציבות התעריפים והפיצוי מצד אחד, ומהנכונות לייצג את מצב השוק נכון לרגע מסוים מצד שני.

שלומי שוב

עוד דבר אחד שארצה לחדד הוא שנשמח לשמוע כאן את הקשר בין שיעור ההיוון שהחברות משתמשות בו בדוחות שלהן לצורך רישום ההתחייבות לבין שיעור ההיוון לצורך הפיצוי בפועל. כלומר למעשה תשלום הפיצוי כיום יוצר לחברת הביטוח רווח מיידי.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

דניאל גוטליב

יזמנו את הוועדה הזאת בביטוח הלאומי כי ישבנו בוועדה אחרת שבגי"ץ הורה לנו לשבת בה בנושא תוחלת החיים שנשארה קבועה ושקטה מתחילת שנות ה-80, כך גם הריבית להיוון. הנושא של ההיוון הוא נושא מאוד קטן מבחינה כספית בסדרי גודל של הביטוח הלאומי, חצי מיליארד ש"ח בשיבוב נקרא אצלנו נושא קטן. אני מתנצל על היוהרה שמתמעת מזה אבל בביטוח הלאומי מדובר בתקציב של 80 מיליארד ש"ח. בכל זאת, ברגע שראינו שהנוסחאות של תוחלת החיים היו קבורות באיזשהו לוח ישן לא מעודכן, כתבנו מכתב לשר בו ציינו כי צריך לעדכן את לוחות תוחלת החיים כל פעם שיוצא לוח חדש על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. ואז שאל האקטואר ומה עם הרבית? היא תקועה שם על 3%.

אגב, בהקשר זה, הממשלה חייבת להסדיר את החוב שלה לביטוח לאומי. אני מעדיף לספור את הערך המתואם - 184,300,000 ש"ח בסוף 2015, זה הנתון הכי מעודכן. אין בביטוח הלאומי גירעון, יש עודף מהקמתו ועד היום, כל שנה בשוטף, יש גירעון אקטוארי בלבד.

ב-2016 נצא עם דוח אקטוארי חדש מעודכן על 2013, תלת שנתי לפי החוק. כלומר אנחנו מודעים שיש גרעון אקטוארי לביטוח הלאומי. בנינו מודל במנהל המחקר של איתנות פיננסית, המודל הזה עובד. אני רוצה לתקן שריבית של 3% היא פחות או יותר מסתדרת עם זה שחצי מהריבית שאנו מקבלים על החוב הזה זה 5.5% ריבית ריאלית, שפעם היא הייתה ריבית לא הוגנת למבוטח, כי הריבית הייתה יותר גבוהה, והיום היא יותר מהוגנת, היא בעצם סבסוד משמעותי של הביטוח הלאומי. והחצי השני זה ריבית שוטפת, שהיא קרובה היום לאפס אחוז. כך שזה משפיע על הריבית של הביטוח הלאומי, ואני חושב שזה מאוד רלוונטי לייחס את הריבית הממוצעת הזו לסוגיית ההיוון.

ערן צ'רנינסקי

מדובר על ריבית לטווח ארוך של מח"מ של כמה שנים, לכן לא נכון לומר שהריבית היום היא אפסית. אפילו אם אתה עושה ממוצע היא יותר גדולה מאפס.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

דניאל גוטליב

היא קרובה לאפס אבל אם אתה מסתכל על כל המלאי אתה צודק כי יש אגרות חוב ישנות שאז הריבית השוטפת הייתה יותר גבוהה.

ערן צ'רנינסקי

אם מתחשבים בתשואה האפקטיבית שמשגיג הביטוח הלאומי אזי גם אם התשואה על ההשקעות הנוכחיות לטווח ארוך מגיעה לחצי אחוז, אחוז, אז הממוצע על כל התיק הוא כבר 3%.

דניאל גוטליב

זה רק בזרם, ברור. לכן אני אומר ש3% זה דווקא כאשר אתה לוקח את תקבולי הריבית של הביטוח הלאומי שזה בערך שמונה מיליארד ש"ח בשנה ומחלק את זה בחוב הממוצע סוף שנה של שנתיים, אתה מקבל בערך את ה3%.

לגבי מדוע לא יצא דוח, אני מסכים. אני יזמתי את הכתיבה של הנייר שנשלח אליכם בו ניסיתי להסביר את עיקרי השיקולים לצורך החלטות הוועדה. ד"ר וינוגרד אישר את זה ואז פרסמנו את זה באתר הביטוח הלאומי. זה לא היה דוח ועדה, חברי הוועדה הם לא סוד גדול אבל אני לא זוכר את כל השמות.

תראו, אם היינו משאירים את הריבית הקיימת קבורה באדמה, כנראה שלא הייתה ההתכנסות הזאת, אבל הגיע משהו מאגף שוק ההון באוצר ואמר, ואני אגזים קצת, שעלינו לשנות את הריבית כל דקה, כמו שאומרת עידית. אנו חשבנו שהשיקול המאוד רלוונטי הוא מה שנקרא צדק אופקי. אדם אחד שיגיע היום יקבל ריבית אחת ויומיים לאחר מכן יבוא אדם אחר ויקבל ריבית אחרת. אנו ראינו בזה בעיה גדולה, לכן אנו חושבים שהריבית צריכה להיות רגישה לשוק. לכן בנינו את הנוסחא הבאה: ריביות של 8-12 שנה של אג"ח ממשלתיות.

כשעשינו את הדיונים חשבנו בעיקר על הביטוח הלאומי מול המבוטחים שלו. ביטוח לאומי הוא לא גוף שמרוויח מהמבוטחים. כלומר, אם הרזרבה גדלה זה מעולה, והלוואי והייתה לנו רזרבה מהותית כמו שיש בארצות מתוקנות בעולם המערבי. הרזרבה הזאת לא מושקעת באוצר בתקציב

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

השוטף. היחידה שיש לה גרעון זו הממשלה ואנו מממנים את הגירעון הזה וזה דבר לא בריא. אני חושב שהיתרה של הביטוח הלאומי צריכה להיות לצורך השקעה אמיתית על מנת שתהיה שם בסופו של דבר למבוטחים.

אני עד היום לא ממש מבין למה צריך שיבוב. הרי הביטוח הלאומי משלם למבוטח כי הוא שילם דמי ביטוח ומגיע לו משהו. לאחר מכן חברות הביטוח ישלמו את שלהם, זה ביטוח אחר. אם יש צורך לשלם לחברות הביטוח, אני הייתי מעדיף שהביטוח הלאומי יעשה כלי חדש שקוראים לו איזשהו ביטוח כללי, שאם חברות הביטוח יתבעו אותו אז הביטוח הזה כבר מכסה את זה והן יקבלו את התשלום באופן אוטומטי ואחיד. אני חושב שככה זה ברכב. בביטוח חובה אין מצב של שיבובים לא?

שלום סביון

יש גם בחובה יש. יש הסדר שנועד לחסוך את ההידיינות, אבל יש עניין של תשלום חלקי מתוך הסכום של הביטוח הלאומי.

דניאל גוטליב

יפה. אז זה נשמע כמו דמי ביטוח לא? משהו קבוע כזה.

שלום סביון

אבל יש מקרים שיש שאלה של אחריות ולא שאלה של ביטוח חובה שאז זה מנגנון חברות הביטוח.

דניאל גוטליב

כן אבל כשיש ביטוח צד ג' לא באים אליי נכון? ולכן אני חושב שהביטוח הלאומי צריך להסדיר את זה מול המבוטח שלא יהיו בעיות כאלו מבחינתו, הוא שילם דמי ביטוח נוספים כדי שזה לא יקרה.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

היום אני לא מאמין שבביטוח הלאומי יש מישהו שמבין למה זה חצי מילארד ולא מילארד או רבע מיליארד.

שלומי שוב

תודה דניאל, מזל שיש את השיבוב כי אחרת לא היינו עושים את הדיון הזה.

דניאל גוטליב

עוד דבר אחד, אנו נלחמים כל יום בביטוח הלאומי על השם הטוב שלנו. יש הרבה תלויות על הביטוח הלאומי. נגד מס הכנסה יש הרבה פחות תלויות כי מס הכנסה לוקח, מנסה לתת קצת במס הכנסה שלילי, והביטוח הלאומי נותן וברגע שאתה נותן אנשים הרבה יותר ביקורתיים. אני חושב שבזמן שהיה 3% ריבית וזה היה המון שנים, היה שקט מוחלט, וברגע שעשינו את הוועדה הזו, יום לפני שזה היה צריך להיכנס לתוקף, המנכ"ל קיבל שיחת טלפון משני שרים שאמרו לו לדחות את זה. אני התנגדתי מאוד, גם מבחינת הצורה, ובסופו של דבר עמדתי לא התקבלה וזה נדחה.

שלומי שוב

יושב פה עורך דין שמייצג נפגעים מאוד קטנים, לא מאוגדים. אני חושב שהיה פה שקט עכשיו כי יש פה גם עניין חברתי ובכל משפחה לשקט הזה יש מחיר כלכלי.

דניאל גוטליב

המשפט שליווה את השיחת טלפון הזאת היה: "אם תעשו את זה אנחנו נצטרך להעלות את דמי הביטוח". אני את המשפט הזה לא מבין. זה cost+? זה ביטוח? זה קרטל שאומר שאם פוגעים לו פסיק ברווח, ויש רווחים, הוא מאיים עם העלאת דמי הביטוח. זה נראה לי שכמו שהמפקח על

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

הבנקים שומר על רווחיות הבנקים כי יש צורך ביציבות של מערכת הבנקאות, יש מישהו אחר ששומר היטב על הרווחיות של חברות הביטוח כדי שחלילה הרווחים שלהם לא יפגעו.

אביה ספיבק

אני התגלגלתי לעניין הזה, לא בגלל שיש לי תפקיד, אלא כי נציגות חברות הביטוח ביקשו ממני לכתוב חוות דעת עבור ועדת וינוגרד. אני הצעתי לוועדה שורה של עקרונות וכמה הבחנות לגבי שיעור הריבית. אחד העקרונות שנקטתי היה הראייה של מה תפקיד הממשלה בתוך השוק הזה? כלומר מה תפקידו של ה-3%. למעשה תפקידו הוא הרבה יותר מאשר ההתחשבות של הביטוח הלאומי עם החצי מיליארד, אלא זה איזשהו סטנדרט שקבעו לכל השוק. כי ברגע שקבעו 3% אז כל בתי המשפט התיישרו לפי זה. לכן מה שנראה לי חשוב הוא שתהיה בהירות, דבר שקוף, ברור, יציב שלא משתנה כל רגע, כך שגם יהיה צדק וגם לא תהיה יותר מידי ליטיגציה. נראה לי שבגלל שהשופט וינוגרד היה מודע לצורך ביעילות של בתי משפט, הוא השתכנע. אני חושב שההיפך הגמור זה ה mark to market. מה שאותי הפתיע זה שנציג האוצר אמר בוועדה שהדרך הנכונה היא ה mark to market. ביררתי עם אנשי מקצוע בעולם של התביעות אם זה בכלל ישים והם אמרו שלא, שהם מעדכנים את המערכת הבירוקטית, של המחשבים, פעם בשנה. פשוט אי אפשר, אין דבר כזה לעשות mark to market.

שלומי שוב

כל אקטור יכול להציג לך נתונים יומיים.

עודד שריג

הם עושים את זה על בסיס יומי לגבי הנכסים.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אביה ספיבק

לא אמרתי שזה בלתי אפשרי טכנית לעשות mark to market, אמרתי שזה יהיה סיוט מבחינת תפעול.

רוני עופר

mark to market לא אומר שאתה צריך לעשות את זה כל יום, אתה גם לעשות את זה אחת לרבעון, אחת לשנה.

אביה ספיבק

אני באופן אישי חושב שהרבה פעמים mark to market מייצר זעזועים מיותרים בתוך השוק. אם זה היה נתון לידיי, הייתי קובע שהחשבונאות של קרן פנסיה למשל הייתה מאפשרת לקחת כל מיני נכסים ולהכריז עליהם כעל נכסי עוגן, וכך לא יהיה שינוי בכל רגע בנכסים. מה גם שבקרן פנסיה אצל חלק מהאנשים מדובר על השקעה עד הפרישה, כך שהרעיון לעדכן בכל יום, דבר שהוא מעצם טבעו לא נזיל, הוא רעיון שלא נראה לי הגיוני. עם זאת, יש אופנה של mark to market ואני חשבת שבמקרה של וינוגרד צריך לתת בסיס לכולם ולבתי המשפט. ככל שחשבת על זה זה נראה לי יותר מסובך כי עורך דין שרוצה להתפשר על מקרה והוא סבור ששער הריבית הולך לרדת בעוד חודשיים, לא יכול להתפשר כי בעוד חודשיים הוא ירוויח יותר כסף מהפשרה הזאת.

שלומי שוב

איך הוא יכול בדיוק להיות סבור שהריבית הולכת לרדת?

אביה ספיבק

במקרה הזה אפשר לתבוע אותו על כך שהוא עושה את עבודתו לא נאמנה. אני חושב שהדבר הכי חשוב הוא לקבוע סטנדרט שיהיה קבוע לכמה שנים, מעודכן בכללים ברורים ושהמספרים יהיו

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

מספרים עגולים ואת כל העקרונות האלו הועדה קיבלה. כלומר בעצם לא מדובר בדיוק במשתנה שהוא רק כלכלי אלא גם במשתנה שהוא חברתי וגם אדמיניסטרטיבי.

הנושא השני הוא הנושא של שוק האג"ח הישראלי. האם ניתן ללמוד מההיסטוריה של שוק זה מה הוא שער הריבית הנורמטיבי, אני מניח שזה קשור לשאלה שהעלתם של עומק השוק. לכן בדוח שלי בדקתי גם פרמית סיכון מול ארה"ב כדי לראות פחות או יותר מה שער הריבית הנורמטיבי והיכן אנו עומדים, והדברים פחות או יותר הסתדרו.

שלומי שוב

אפילו יותר נמוך מארה"ב, לא? אנחנו רואים בעניין הזה עיוותי שוק כי בינינו לא בטוח מה עומק השוק שלנו. אתה יודע שה AA שלנו שונה משלהם.

אביה ספיבק

אני יודע שאנחנו מדינה מסוכנת וכשמסתכלים על מצב שיש חברה ענקית על המדף, נניח כמו בזק, שבמקום שיקנה אותה גוף אירופאי או אמריקאי, קונה אותה קרן סיכון, אז זה מדליק לנו נורה אדומה לגבי רמת הסיכון שהעולם רואה בנו. מכל הסיבות האלו שוק ההון הישראלי לאו דווקא צריך להיות אמת המידה. לכן, קל וחומר, לעשות mark to market על שוק ההון הישראלי שהוא מטבעו שוק הון הרבה יותר מסוכן, ולחשוב שזה הדבר הבטוח, זה לא נכון. כל הדברים האלו בעצם אומרים שכדאי לקבוע כלל ארוך טווח, שיאזן את הצדק ואת הריבית הנוכחית.

אני רוצה לומר לסיום שלדעתי התפקיד של הממשלה הוא לייצר יציבות כדי שהשוק יעבוד כמו שצריך. במובן זה הדוח של וינוגרד היה מצוין. אך לפתע הייתה החלטה לגמרי פוליטית, שקבעה שאם השינוי בריבית ישנה את התעריפים של ביטוח החובה, צריך לעצור את הדבר הזה לשנה. המסקנה מזה הייתה שהמערכת הפוליטית לא מתייחסת לשיקולים ארוכי טווח.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

ערן צ'רנינסקי

איני יכול להגיב על מה שנאמר לגבי השיחות עם השר, אני לא מכיר את זה. לגבי הקשר בין ההחלטה על הורדת הריבית לדמי הביטוח, זה דבר בסיסי שקורה בכלכלה תמיד. זה ענין בסיסי בכלכלה שאם העלויות עולות, יש לזה השפעה על המחיר, ולהיפך. יש התאמה בין עלויות למחירים, זה חלק משיקולים כלכליים. לא ניכנס בפורום זה ללמידת ההשפעה. כל עסק הביטוח הוא כזה שצריך לחזות את העתיד במסגרת העלויות. לכן יש חשיבות רבה להחלטות הועדה הזאת, כפי ששלומי הציג, הן לדוחות הכספיים והן להתנהלות העסקית.

שלומי שוב

האם יש הלימה בין שיעור ההיוון בדוחות הכספיים לשיעור היוון של 3%? הרי 3% זה שרירותי.

ערן צ'רנינסקי

תלוי על איזה מגזר אתה מדבר.

שלומי שוב

כל הקצבאות. אני מדבר על סיעוד, אובדן כושר עבודה וביטוחי חיים.

ערן צ'רנינסקי

דוחות כספיים באופן כללי, לא מוצגים בשווי הוגן ושיעור ההיוון נקבע בהתאמה לשורה של כללים. התקן החדש שאתה מדבר עליו, אולי יגביר תנודתיות אבל הוא יגרום לנו להציג את כל המגזרים באופן כולל בערכים המבוססים על שיעור היוון בסיסי אחיד תוך התאמה לסיכונים. הערכים יהיו קרובים יותר לשווי הוגן. היום בדוחות יש חלק מסוים שמוצג בשווי הוגן וחלק לא. לגבי העתודות בענפים שהזכרת, הבסיס להיוון הוא הערכה אקטוארית של זרם התשלומים. יש לדעת כי בענפי

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

החברות למשל לוקחים בחשבון אינפלציה של תביעות שעתידות להיות, לכן חלק מההשפעה של השינוי כבר בא לידי ביטוי.

שלומי שוב

אבל זה פחות מ-3%?

ערן צ'רנינסקי

יש נוהג מיטבי שמחייב אותך להיות יותר שמרן ממה שאתה חושב שתשלם. לכן רמת ההיוון היא לא אותה רמת היוון עליה אתה מדבר. מדובר על נוהג מיטבי שנכנס ביוזמת האוצר בשנה שעברה, שהעתודות הן יותר גדולות בדוחות הכספיים מהתוחלת ושיעור ההיוון שמרני.

משה ארנסט

אני חושב שיש בוועדת וינוגרד שתי טעויות בסיסיות. אני לא בקיא אם מדובר בטעויות מבחינת הביטוח הלאומי אבל בוודאי מדובר בטעויות בעולם הכללי של דיני הנזיקין.

וינוגרד אמר שלוקחים אג"ח ממשלתיות לעשר שנים. בעולם הביטוח שאני נמצא יכול להיות שליח פיצה בן עשרים שנפצע עם האופנוע, ועד גיל 67, שזה אובדן כושר ההשתכרות שלו, יש 47 שנה, המח"מ הממוצע הוא 23 שנה. לעומתו יכול להיות אדם בן 66 שמבחינתו יש רק שנה של אובדן השתכרות. הממוצע של זה הוא בערך 17-15 שנה. אז למה לקחת עשר שנים? צריך לקחת את המח"מ של התביעות של אובדן ההשתכרות. הדוגמא שציינתי היא הצד הנמוך ביותר, כי יכול להיות אדם שאין לו רק אובדן השתכרות אלא גם איזשהו נזק שבגללו הוא זקוק לעובד סיעודי. יכול להיות שהוא זקוק לעובד סיעודי הזה עד גיל 82 ולא רק על גיל 67. לכן המח"מ הממוצע שהזכרתי של 15-17 שנה זה המח"מ הממוצע הנמוך, רק למרכיב שנקרא אובדן השתכרות עד גיל 67. אבל אם משקללים את כל מרכיבי הנזק המח"מ הממוצע הוא קרוב ל-20 שנה.

הטעות השנייה היא שבכלל לא צריך ללכת לעולם של חברות ביטוח. יכולים להיות שני אנשים, שאף אחד מהם לא מבוטח, אחד פגע בשני ברשלנות ואחד תובע את השני וצריך למצוא את הצדק בניהם, ללא קשר לחברות הביטוח ה"עשירות". כלומר כאשר מדברים על השאלה של מה ריבית ההיוון

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

הנכונה? למה לקחת אג"ח ממשלתית? ביהמ"ש העליון בפסק דין חמגה קבע שלא בהכרח צריך להשקיע באג"ח ממשלתיות. בתי המשפט לאורך כל הפסיקה קבעו השקעה סולידית, לא קבעו AA, AAA או אג"ח ממשלתי. כשצריך לבחון מה היא השקעה סולידית, אני חושב שכל אחד מאיתנו ידע להגיד מה זה בצורה פשוטת וזה לא דווקא אג"ח ממשלתית. אני חושב שאם חברות הדירוג מגדירות AA כהשקעה שהסתברות לקביעתה היא חזקה ביותר, אז כל קבוצת AA, היא השקעה סולידית.

שלומי שוב

AA שלנו זה לא AA האמיתי, אתה יודע.

משה ארנסט

בסדר, לישראלי שגר בישראל AA זו השקעה הסבירה והרלוונטית. אם נקח להיום השקעה בAA מינוס של הכסף של הלקוח, היא מעל 3%.

שלומי שוב

זה פחות זה 3%. בדוחות חברת חשמל לרבעון 3 השתמשו ב-2.6%, יש פה אקטוארים.

שלומי ברטוב

2.5% ל-15 שנה.

משה ארנסט

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

כן אבל אמרתי ל20 שנה.

שלומי שוב

אגב, למה 20 שנה, מה הגיל הממוצע של נפגע בתאונות דרכים?

משה ארנסט

זה 31 שנה מתחת לגיל 67, זה הגיל הממוצע.

שלומי שוב

אז המח"מ יותר קצר.

משה ארנסט

כן המח"מ הוא בערך 16 שנה, אבל זה למרכיב אובדן ההשתכרות בלבד, שאתה זכאי לו עד גיל 67. אבל יש את המרכיב של הסיוע הרפואי לו אתה זכאי גם עד גיל 80 ולכן בממוצע זה הרבה יותר מ-16 שנה.

לגבי ההשקעה בAA הסתכלתי לפני חודש, זה היה 2.7%, להיום להערכתי מבלי שפתחתי את המדדים זה יותר מ3% ולכן צריך לפתוח את התהליך הפוך והעלות את שיעור הריבית, לא להוריד אותה.

שלומי שוב

כן, זה נמוך מידי, הרגשנו.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

משה ארנסט

זה אמרתי רק לאנדקדוטה, אבל באמת אין שום סיבה הגיונית לחשב מח"מ של 10 שנים.

עודד שריג

יש סיבה. כי כשאנחנו מחשבים מח"מ אנחנו לא לוקחים ממוצע אלא את הערך הנוכחי, והמח"מ של אג"ח 40 שנה הוא סדר גודל של 11 שנים, ואתה מדבר על פחות מ-40 שנים. המח"מ הוא ערך נוכחי של התקבולים ולא הממוצע. נכון רוני? מה המח"מ של אג"ח 40 שנה?

רוני עופר

שמשלמת באופן רציף לא מוצמד, בסביבות 11-13. ההבדל הוא שאם מסתכלים על אג"ח אמריקאית, היא משלמת ריבית והקרן מתקבלת בסוף, וזה מאוד מעלה את המח"מ.

ערן צ'רנינסקי

אני רוצה להגיד שאופן בחירת הריבית חסרת סיכון בחברות הביטוח נלקח ממודל מימוני, חסר סיכון, שהיה קיים באירופה, בו השתמשו בריבית חסרת סיכון לצורך הערך הגלום בחברות הביטוח. המודל הזה היה מתוך הנחה שתוחלת התשואה על 100 ש"ח מניות היא כמו על 100 ש"ח אג"ח ממשלתי. כלומר אם אתה משקיע במשהו מסוכן אתה גם מהוון אותו בשיעור גבוה יותר. היום בעולם הבינו שיש בעיה עם המודל הזה ולכן הוסיפו לזה סיכון שולי.

שלומי שוב

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

לא, הסיכון השולי הזה לא מתייחס לסיכון האשראי, הוא מתייחס למרכיב של התוחלת, יש את זה ב-IFRS 17.

ערן צ'רנינסקי

זו הייתה המוטיבציה לשינוי, שהמודל של ריבית חסרת סיכון לא יכול להיות תקף היום. זה גם לא הגיוני שאדם ישקיע היום בריבית חסרת סיכון וזה גם יגרום בסוף לשינויים בהתנהגות כי נוצר פה ארטיברז'. לכן בעתיד יצטרכו לדון אם ריבית חסרת סיכון מתאימה.

שלומי שוב

זה המודל שה - IFRS מאשר עכשיו.

ערן צ'רנינסקי

לא אבל אתה מדבר על ערך גלום, אני מדבר על הנושא שאנו דנים עכשיו. אם אתה מדבר על המודל הכללי אז בהחלט יש את הסיכון השולי שהופך את הסיכון להרבה יותר גבוה מריבית חסרת סיכון.

עודד שריג

אני רוצה להעיר הערה טכנית חשובה. אנחנו מסתכלים על הקיבוע ואנו אומרים שאנו רוצים ריבית קבועה כדי לקבע את הערך הנוכחי. מה שמטריד אותנו זה לא הערך הנוכחי אלא הקצבאות, אותן אנו רוצים לקבע. אם הריבית משתנה והערך הנוכחי משתנה, אבל לאחר מכן הכסף מושקע, אז הקצבאות נשארות אותו הדבר. השאלה מה אנו רוצים לקבע את הקצבה שמקבל המבוטח או את הערך הנוכחי? הערך הנוכחי לא מעניין. לכן, מכיוון שיש פה טעות קונספטואלית שאנו רוצים לקבע את הערך הנוכחי אנו לא חושבים על הדבר שחשוב לקבע והוא הקצבה.

שלומי שוב

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אז בוא נקבע רגע את הקצבה ואז מה אתה אומר?

עודד שריג

ואז mark to market לא מעניין מבחינת הקצבה. כי אם קיבלתי את הקצבה ומהוון אותה במחיר השוק ולוקח את הכסף שקיבלתי ומשקיע אותו בריבית השוק, הקצבה תהיה הקצבה הנכונה אליה התכוון המשורר.

שלומי שוב

אבל על זה אנחנו מדברים, מה העמדה שלך בנושא הזה של mark to market?

עודד שריג

אני חושב שה mark to market נלקח למקום רחוק מידי ממה שהוא אמור היה להילקח. אנו מוצאים כתוצאה מכך יותר מידי תנודתיות. באג"ח המיועדות לא עושים mark to market, וזה נכון כי אומרים שאנשים חוסכים לפנסיה לטווח ארוך, אבל צריך לזכור שפה זה לא בדיוק השימוש הרלוונטי. כאן מדובר באדם שנפגעה לו יכולת ההשתכרות, מסיבה כזו או אחרת, והצורך הוא לתקן את הפגיעה הזאת, לכן מה שחשוב לנו זה לא הערך הנוכחי של יכולת ההשתכרות אלא הקצבה.

דניאל גוטליב

הביטוח הלאומי הרי נותן קצבה, כאלטרנטיבה ראשונה. אנשים רוצים בכל זאת להוון מסיבות כאלה ואחרות, ושורפים את הכסף ודווקא לוינוגרד היה מאוד קשה עם זה.

רוני עופר

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אני חושב שיש כאן כמה נושאים שמתערבבים. יש את הנושא של כמה מקבל הקצבה צריך לקבל אם הוא מהווך את הכל. שאלה נוספת היא שאלת הדוחות הכספיים ושאלה אחרונה היא שאלת ה-mark to market. מבחינת הפיצוי וההיוון שלו, אני חושב שהשאלה היא מה היא אלטרנטיבת ההשקעות של אותו אדם, מה הם השימושים. לא רלוונטי להסתכל מה הביטוח הלאומי מקבל, אם לי קורה משהו חס וחלילה אני לא יכול ללכת לממשלה ולקבל את התשואה שביטוח לאומי מקבל. אז אפשר להגיד, כמו שערך אמר שאותו אדם ישקיע ב-AA נניח ואז זו הריבית הרלוונטית, או שמדובר בריבית חסרת סיכון, כלומר השאלה היא מה היא ריבית השימושים. אנו יודעים שנניח במערכת הבנקית ישנה גישה של לקיחת ריבית חסרת סיכון ישראלית ואליה מוסיפים פרמיה של AA אמריקאיות. אני לא בטוח שזה נכון להגיד שאותו אדם בהכרח משקיע בריבית חסרת סיכון. אני לא חושב שזו מדיניות נכונה.

נקודה שנייה, אני לא חושב שצריך להיות בכלל קשר בין ההחלטות האלו לבין הדוחות הכספיים. צורת הדיווח בדוחות הכספיים היא שאלה נפרדת.

שאלה שלישית היא השאלה של התנודתיות בדוחות הכספיים. במבחינת אותו אדם שצריך פיצוי, לא מעניין אותו מה קורה בדוחות הכספיים, ומה התנודתיות בהם. אני בתור מעריך שווי מתעלם מהתנודתיות שלכם, אני מעריך את ההתחייבויות שלכם בנפרד בכל מקרה.

אני חוזר לשאלת ה-mark to market. במשך תקופה ארוכה הייתה תופעה מאוד מעניינת, שקופות הגמל וקרנות הפנסיה לא עשו mark to market לנכסים הבלתי סחירים שלהם - אגרות חוב. מה שקרה זה שהתפתחה העדפה. כמנהל השקעות אני תמיד דורש פרמית סחירות על משהו לא סחיר. אם הייתם מסתכלים בזמנו הייתם רואים על אג"ח פרמית סחירות שלילית. אני חושב שהרעיון של mark to market הוא רעיון נכון, השאלה איך אתה מיישם אותו אביה. לא חייבים ליישם אותו על בסיס יום יומי או אפילו חודשי או רבעוני, אבל ה-mark to market חייב להיות. השאלה היא איך מונעים את התנודתיות. אני חושב שצריך לקבוע ריבית לתקופה ארוכה על בסיס השוק. יש את שאלת העקרון ואת שאלת היישום, אני חושב שצריך להפריד בניהם. בעיני העיקרון צריך להיות mark to market וריביות שוק. השאלה אם לוקחים את זה עם פרמיות סיכון או ללא.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

יורם עדן

כמו שנאמר פה ע"י פרופסור גוטליב, הרי לכאורה הנפגע יכול לקבל קצבה, הוא מבקש להוון את הקצבה. כל המודל שאומר שצריך לבדוק מה היה קורה אם הוא יהוון וישקיע הוא לא בהכרח נכון כי יש לו דרך עדיפה שהיא להישאר עם הקצבה. הוא מהוון כדי לקבל כסף נזיל ולכן בוודאי שהוא צריך לשלם פרמית נזילות.

לעניין שהוזכר פה על השוואה לערך הגלום. כמו שאנו יודעים באירופה, מעל ריבית חסרת הסיכון מוסיפים פרמית נזילות, בגלל סיכונים שלא ניתנים לגידור. כלומר כל העולם של חסר סיכון מניח שניתן לגדר את כל הסיכונים וזה לא נכון.

ברור שהשימוש בשיעור היוון אחיד הוא תמיד שרירותי. כמו שחיים אמר פה, אדם בן 50 ואדם בן 30 נפגעים, אחד צריך לעשות היוון על 17 שנה והשני על 37 שנה, ה mark to market זה לא אותו שיעור. כלומר בגישת ה mark to market מדובר על היוון פרטני לכל תביעה, שזה כאוס מוחלט.

שלומי שוב

אז מה אתה אומר בעצם?

יורם עדן

חייב להיות שיעור היוון קבוע, נכון שיש וקטור ריביות וכדומה אבל בכל זאת.

אמיר ברנע

לפי הספרות המקצועית עקום התשואה מייצג צפי לריבית עתידית ולכן בנפרד פרמיית נזילות.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

יורם עדן

בואו נחשוב בצורה מעשית, אתה רואה את בית המשפט לוקח את וקטור הריביות ופוסק ריבית של 2.4% כי זה היוון ל17 שנה וכשזה היוון ל30 שנה פוסק שהריבית היא 2.9%? אני לא חושב שזה הגיוני.

שלומי שוב

אז מה אתה אומר בשורה התחתונה יורם?

יורם עדן

אני חושב ששיעור היוון אחיד הוא הפתרון הנכון.

שלומי שוב

מה זה אחיד? 3%?

אמיר ברנע

יורם, בהמשך למה שאמרת, כדי שחברת הביטוח תהיה אדישה בין היוון לאי היוון צריך שער היוון שמייצג עלות חוב בכיר לחברת הביטוח. הבעיה היא שאין חוב בכיר סחיר בחברות ביטוח, כי אילו גופים שאינם זקוקים ללוות לצורך השימושים אלא להיפך, חברת ביטוח יש לה הכנסות היום והוצאות עתידיות. יש לה חוב משני לצרכי הלימות הון אבל הסיכון שלו אחר. אני אומר שיש לבחור AA, כי הוא מייצג בעיניי את העובדה שאילו לחברות ביטוח היה חוב בכיר, הוא היה AA, כמו כל

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

הסקטור הפיננסי המפוקח. אני רוצה שחברת ביטוח תהיה אדישה בין היוון לתשלום עיתי, והדרך היחידה לעשות זאת ושלא תהיה השפעה על התעריפים, היא באמצעות קביעת שער היוון כזה שמייצג ריבית לחברת ביטוח אילו היה לה חוב בכיר.

שלומי שוב

אבל אילו היה לה חוב בכיר, החוב של חברת הביטוח לתשלום דמי ביטוח לא היה קודם לו?

הילה קונפורטי

זאת שאלה תאורטית כי אין חוב בכיר. מבחינת המפקח תמיד בעלי הפוליסות קודמים אבל אם החוב הוא בכיר אז הם היו כאילו באותה רמה, אבל זה לא קיים.

שלומי שוב

זה היה באותה רמה? אם לצורך העניין חברת חשמל מתפרקת, איך סדר הנושים יראה?

הילה קונפורטי

זו שאלה שאי אפשר לענות עליה בשתי דקות. ברור לגמרי היום שכל הנושים של אגרות החוב הם נדחים לבעלי הפוליסות כי כל החובות היום הם לא בכירים, הם בהגדרה מכשירי הון.

שלומי שוב

לא אבל אם היה אג"ח כמו שאמיר מדבר עליו.

הילה קונפורטי

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אז כמו שאני אומרת, זו שאלה תיאורטית ואתה נכנס פה לסוגיה של דיני הפירוק של חברות ביטוח שזו סוגיה מאוד גדולה.

יורם עדן

אבל אמיר זה יותר פשוט, גם שטרי ההון הנדחים הם AA או A פלוס.

אמיר ברנע

זה אבסורד, הלא הניזוק נושא בסיכונים שהחברת ביטוח לא תעמוד בתשלומים שלה, אז מה זה "חסר סיכון"? נניח שלא נפגעי, אבל עשיתי ביטוח, הזכות שלי לקבל את דמי הביטוח אם אפגע תלויה בסיכונים של חברת הביטוח, אני לוקח סיכון.

אבי בראור

השאלה היא לא מה הזכות שלך, הזכות שלך היא מוחלטת, השאלה היא מה הסיכוי שלך לקבל את דמי הביטוח.

שלום סביון

אנחנו מנסים לתקוף את העניין הזה של שיעור הריבית כבר הרבה שנים, ואלמלא התערבות הביטוח הלאומי במסגרת ועדת וינוגרד, אף אחד לא היה מוכן לדון בנושא הזה בצורה רצינית.

אני יכול לספר לכם על דיון שהיה לי כבר בשנת 2011. הבאנו מומחה כי בתי המשפט אומרים שהם לא מוכנים להיכנס לנושא הזה מבלי שיביאו ראיות מוצקות שיסבירו מה שיעור ההיוון השורר במשק. פרופסור אלי אמיר מאוניברסיטת תל אביב נתן חוות דעת מטעם חברת הביטוח והגענו למסקנה ששיעור ההיוון, לפי מח"מ 17, באותה תקופה, הוא נמוך בהרבה מ-3% שזו הריבית שפוסקים לפיה. הבאנו בחשבון גם מס על רווחי הון, שזה דבר חדש.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אמיר ברנע

אתה מתכוון למס על ההכנסה שהוא צריך לשלם אם הוא משקיע את הכסף באגרות חוב? אבל מצד שני גם הסכום להיוון הוא סכום ברוטו.

שלום סביון

אני אתקן. כאשר מגישים תביעת לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, החוק קובע שהניזוק יקבל פיצוי ומזה יפחיתו מס הכנסה במגבלות של 25%. אבל כאשר מגישים תביעת נזיקין שם אין בכלל ניכוי של מס הכנסה, זה לפי הכנסה ברוטו.

אמיר ברנע

אז אם מופחת מס מריבית ההיוון לפי הצעת ד"ר סולברג, אני משפר את מצבו של המבוטח לפחות לגבי סכום ההיוון שמנוצל באופן מיידי

שלום סביון

אין ספק שאדם שנפגע בתביעת נזיקין לא משלם מס הכנסה על הפסד ההשתכרות אבל זה החוק, על זה אנחנו לא מדברים. אנחנו מדברים על אדם שנפגע נניח בתאונת דרכים, לגביו יש מס הכנסה שמוגבל ב-25%, כך קובע החוק. נניח שבית המשפט קבע שהוא זכאי לפיצוי של 3000 ש"ח בחודש, והוא רוצה להשקיע את זה בבנק, הוא לא יכול לקבל 3% זה ברור. לא רק שהוא לא יכול לקבל 3%, יש לו גם מס רווח הון, זה עוד יותר מפחית את התשואה. על זה בתי המשפט בכלל לא דיברו. כשהייתה הלכת זדה, בשנות ה-70 בה נקבע שיעור ההיוון של 3%, לא היה בכלל מס על רווחי הון.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

דבר נוסף שלא מביאים בחשבון זה העובדה שהוא לא יכול להשקיע בעצמו, אומרים לו להשקיע דרך קרן נאמנות, יועץ השקעות וכדומה, יש לו גם דמי ניהול, עמלות. השורה התחתונה היא שיש קיזוזים והפחתות, שלא נלקחים בחשבון, מהסכום שאתה יכול לקבל על בסיס ריבית שהיא לא ריאלית היום, ולזה כולכם מסכימים.

הביטוח הלאומי הקים ועדה מכובדת בה נקבע שהריבית היום היא 1.4% נדמה לי ועל מנת שלא תהיה שונות יותר מידי גדולה, החליטו על 2% וזה הגיוני.

דניאל גוטליב

לא, קבענו עקרון של קביעת ריבית. במקרה לפי הנתונים שבנק ישראל נותן לנו, זה כרגע 1.6%, אנחנו לא רצינו זעזועים אז קבענו 2%.

שלום סביון

ביטוח לאומי נתן לנו רוח גבית, אבל זה לא מספיק. כי למשל עכשיו אנחנו מנהלים תיק בו הגשנו חוות דעת ואנחנו מנסים להוכיח שהריבית השוררת במשק נמוכה בהרבה מ-3%, מה שכבר כולכם מסכימים.

שלומי שוב

אני לא מבין משהו, אם יש הלכה מפורשת של בית המשפט העליון, הלכת חיימס, למה אתה לא הולך עם זה לבית המשפט לצורך הדיון בתיק שלך?

שלום סביון

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אבל בהלכת חיימס השופט אור אמר שבית המשפט זו לא הבמה הראויה לקבוע את שיעור הריבית. אבל הוא נתן עיקרון שאם רוצים לשנות את שיעור הריבית צריך להביא הוכחות. אז אנחנו הולכים לקבל חוות דעת ממומחים.

שלומי שוב

מלחמת מומחים.

שלום סביון

נכון, וגם כשמביאים את המומחים בית המשפט אומר שזה מסובך ושה צריך להיות בחקיקה. עכשיו זה היה בחקיקה ודחו את זה. בעצם משאירים את הנפגעים במצב של קיפוח אמיתי ואני לא מדבר על הרווחים שתברות הביטוח עשו מאז התקופה, שכולכם מסכימים, שהייתה ירידה דרמטית של הריבית ופחות או יותר אף אחד לא צופה גם שתהיה עלייה.

שלומי שוב

השוק משקף היום את כל הציפיות.

אביה ספיבק

אם חייבים לצפות אז אני צופה שתהיה עלייה מתונה.

שלומי שוב

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אין לאן לרדת.

שלום סביון

עוד דבר בעניין העקרוני, כל הנושא הזה של ההשתנות הוא לא דבר חדש. יש את חוק פסיקת ריבית שהוא הולך לפי הריבית הרבעונית שקובע החשב הכללי וזה משתנה מתקופה לתקופה, אף אחד לא נבהל מזה.

יקי גולד

אין ספק שהדוח של וינגורד הביא לתנודתיות נוספת מעבר לתנודתיות הקיימת בדוחות של חברות הביטוח. בעניין זה סגל רשות ניירות ערך, בשיתוף עם רשות שוק ההון, פועלים לכך שהחברות יכללו גילוי נאות לשינויים בדוחות כך שהם ישקפו, בין היתר, את הסיבות לשינויים ברווחים. כדוגמא לכך ניתן להתייחס לחוזר ביטוח "בדיקת נאותות העתודות (LAT) בדוחות הכספיים של חברות ביטוח" מחודש אוגוסט 2015 אשר צורף כחומר רקע למפגש הנוכחי. החוזר מתייחס לאפשרות להוסיף לריבית חסרת סיכון פרמיית אי-נזילות, הן להנחת תשואה והן להנחת ריבית היוון. עובר למועד פרסום החוזר אחת מחברות הביטוח החלה להוסיף לריבית חסרת הסיכון פרמיית אי נזילות וזאת ללא מתן גילוי לעובדה האמורה.

שלומי שוב

שזה למעשה שינוי מדיניות במונחים שלנו.

יקי גולד

הוספת הפרמיה הובילה לקיזוז משמעותי של ההשפעות שהיו באותה תקופה והם הוצגו בנטו, בלי לתת לכך גילוי. החברה התבקשה לתת גילוי לשימוש לראשונה בפרמיית אי נזילות, הבסיס להחלטה

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

והשפעות על חישוב נאותות העתודה. דוגמא נוספת היא שפעמים ששינויים מהותיים ברווחים נובעים משינויים במחקרים שהחברות מבססות עליהם את ההנחות שלהן לצורך חישוב העתודות. גם כאן אנו פועלים, בשיתוף שוק ההון, לכך שיהיה גילוי יותר רחב למחקרים שעליהם מבוססות ההנחות ולציין ככל שחל שינוי בקשר עם המחקרים עליהם ההנחות התבססו. אנו חושבים שהגילויים הללו מסייעים בנייתוח של הדוחות בכלל ושינויים ברווחיות בין התקופות בפרט.

שלומי שוב

אני לא חושב אגב שתנודתיות היא מילה גסה. אני חושב שניתן לפתור אותה דרך גילוי ודרך הסברה של הפעילות. אני חושב שתוספת של פרמית אי נזילות זה שינוי מדיניות ולא שינוי של התקופה.

אני רוצה לשמוע מחברות הביטוח, ערן, המילארד ש"ח השפעה שנרשמה במצרפי בדוחות של כל חברות הביטוח מועדת וינוגרד, זה הרי לא 100% מהעדכון. כלומר אם לצורך העניין וינוגרד מתקבל סופית וההחלטות יישומו מיידית ובתי המשפט מתיישרים, צפויה להיות עוד השפעה מהותית על הדוחות של חברות הביטוח?

ערן צ'רנינסקי

הערכת עתודות של ביטוח מתבצעת לפי מודל של היוון תשלומים שלוקח בחשבון גם התפתחויות. זאת אומרת שיודעים שיש אינפלציה של תביעות כגון עקב החמרות של בתי משפט וזה נלקח בחשבון. על זה יש את הנדבך של הנוהג המיטבי שאנו צריכים לדאוג שאנו נמצאים באחוזון ה-75.

השנה בעקבות הערכת ההשלכות של ועדת וינוגרד עשו איזושהי הערכה לגבי מה שעתיד לגרום להתייקרות התביעות מעבר לכך. ברור שיהיה צורך לעקוב אחר ההתפתחויות ולעדכן ככל שידרש.

דן וייס

שתי הערות קצרות. יש פה דבר מאוד מוזר, הרי בעצם אנו רואים אירוע שלא קרה. הייתה קבוצה של אנשים שישבו ודיברו, אין דוח, שום דבר לא אושר.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

דניאל גוטליב

זה אושר על ידי שר הרווחה. לאחר מכן הוא דחה אותו אבל זה כן אושר.

דן וייס

אין שום וודאות מתי, אם בכלל, זה יתממש, ובבת אחת נמחקו מיליארד ש"ח מחברות הביטוח. זה דבר שהוא בלתי נתפס.

שלומי שוב

למה אתה כל כך מופתע? זה היה צריך לקרות הרבה לפני.

דניאל גוטליב

למה זה נדחה, מישהו יודע? בגלל לחץ פוליטי של חברות הביטוח.

דן וייס

ההערה שלי לא מתייחסת לאיך משלמים לנפגעים, היא רק מתייחסת לדיווח של חברות הביטוח. אני חושב שזה אחד המקרים הנדירים שבעצם אירוע שלא קרה השפיע בצורה מדהימה על הדוחות של חברות הביטוח וזה נראה לי אבסורד.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

ערן צ'רנינסקי

אבל יקי גולד הצביע על דוגמאות אחרות של מחקרים ותחזיות שהם גם משפיעים, על בסיס הערכות ואומדנים הנערכים מעת לעת. לכן לוקחים בחשבון גם השפעות אפשריות לשינויים כתוצאה מהחלטות של ועדה.

יורם עדן

יצאה הוראה של המפקח על הביטוח להפריש, מה הבעיה.

דן וייס

לא יצאה שום הוראה.

שלומי שוב

אנחנו מתעסקים בטכניקה, לא במהות. במהות, אנשים שהילדים שלהם נפגעו מקבלים פחות ממה שהם צריכים לקבל.

דן וייס

טיפה ברוח של מה שיקי העלה, אני חושב שדווקא IFRS 17 יתן לזה נדבך נוסף של גילוי. כי IFRS 17 המתוכנן מפריד בין הצגה נומינאלית של סכומים לבין הפרשי ההיוון שהיום אף חברת ביטוח לא עושה. ההפרדה הזאת לפחות תבהיר לנו אם חברות הביטוח הרוויחו או הפסידו כתוצאה משינוי כזה, מה בדיוק זה עשה שם.

שלומי שוב

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

נכון, הגילוי שיקי מדבר עליו יהיה בשורה נפרדת או אפילו יעבור ל-OCI.
הילה נשמח לשמוע מה דעתך על כל הדיון הזה, אני מבין שאתם בתוך פוזיציה אבל בכל זאת.

הילה קונפורטי

דווקא לא מהמקום של הפוזיציה. נאמר פה שזה נדחה בשנה בלחץ של חברות הביטוח וחשוב להגיד שלמיטב ידיעתי זה לא נכון. זה נדחה כי שר האוצר חשב שאם ידחו את זה בשנה אז לא יצטרכו לעדכן את התעריפים והוא יוכל להציג את התעריפים הנמוכים שהוא הבטיח לציבור, זה פוליטי. כי לחברות הביטוח, כשהן מסתכלות על כל העתיד, דחייה של שנה היא חסרת משמעות.

שלומי שוב

את יודעת מה זה דחיית מס של שנה? כל הסטודנטים שיושבים פה יודעים מה המשמעות של דחיית מס של שנה בעולם העסקים.

משה ארנסט

שלומי אבל אנחנו מפרישים את זה מיד.

הילה קונפורטי

ולכן לא אמורה להיות לזה השפעה על התמחור. בכל אופן, אני רוצה להגיד משהו לגבי האנשים שמהווים קצבה בביטוח לאומי. לפי מה שנאמר לנו כאן זו בחירה של התובע להוון את הקצבה.

שלומי שוב

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אגב יש מקרה שלא מהוונים?

שלום סביון

לא. הנושא הזה של תשלומים עיתיים כבר לא קיים. היו ניסיונות אגב של חברות הביטוח לתשלומים עיתיים כי הם חשבו שהמבוטח ימות, אבל בתי המשפט לא הסכימו לזה והדבר הזה נעלם מהעולם. לא תמצא פסק דין אחד בעשר שנים האחרונות שנתן פיצוי עיתי.

שלומי שוב

אבל למה? זה הכי נכון לניזוק וגם מבחינת המדינה האינטרס הוא שכן ישולמו תשלומים עיתיים.

הילה קונפורטי

הועדה היא ועדה של ביטוח לאומי, שדיברה על סוגיה של ביטוח לאומי ובביטוח לאומי זאת אופציה של התובע להוון. מה שמעלה את השאלה של סלקציה שלילית. כי מי שמהוון כנראה יש לו אינפורמציה שבגללה מוטב לו להוון מאשר להמתין לזרם. לכן בהגדרה, נראה שכל הטיעון שהוא צריך להשקיע את הכסף ולהינות מהתזרים הוא כנראה טיעון מעט בעייתי בהקשר הזה. יש כאן ועדה שלא רק שאין לה דוח שהתפרסם, גם בכלל לא ברור אם הפתרון שהיא נתנה הוא הפתרון הנכון לסוגיה הספציפית שהיא הייתה צריכה לדון בה. יש כאן בעיה טכנית לפחות בשלב הזה ואי בהירות לגבי הרלוונטיות של הסוגיה שנדונה כאן.

שלומי שוב

ברמה האנושית את חיה בשלום עם 3%?

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

הילה קונפורטי

אם מדברים על הרמה האנושית אני רוצה להגיד משהו. יש מספר מסוים של תובעים ויש הרבה מאוד אנשים שמשלמים פרמיות ויש קשר בין זה לזה. לכן כשמדברים על ביטוח צריך להסתכל על רווחה חברתית כוללת, ותמיד שוכחים את זה. תמיד קל לראות את המקרה הבאמת עצוב של התובע שרוצה מקסימום תמורה, אבל אם נשלם לתובעים, וזה נכון לכל סוגי הביטוח, את המקסימום תשלום אז כולם יצטרכו לשלם מקסימום פרמיות.

שלומי שוב

אבל מה שאת אומרת מתעלם מכוחות תחרות השוק.

אמיר ברנע

הילה אומרת שהמשמעות להוון בשער ריבית חסרת סיכון במקום 3% זה התייקרות של החוזה. כאילו מבטחים על סכום יותר גדול, הפרמיה היא פרופורציונלית לסכום הפוטנציאלי.

הילה קונפורטי

למשל ביטוח חובה הוא חובה וכולם צריכים לשלם אז צריך להבין שיש כאן סוגיה חברתית קצת יותר רחבה מסוגית התובעים עצמם בלבד. צריך למצוא את נקודת האיזון הנכונה בין כלל האוכלוסיה לבין אוכלוסית התובעים.

שלומי שוב

אני חושב שזה בעייתי מראייה של הגבלים עסקיים מה שנאמר פה עכשיו. כי אם קופיקס יציע עכשיו ביטוח במחירים יותר נמוכים?

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

משה ארנסט

לא הבנתי איך זה שייך, מה שהילה אומרת הוא שאתה בעצם מעלה את התשלום שאתה משלם למבוטח.

שלומי שוב

אני חושב שהפתרון הוא תשלומים עיתיים.

שלום סביון

זה לא יעבוד. אין קשר ישיר בין תשלום התביעות לבין עליית הפרמיה. יש נתון שאתם משתמשים בו שנקרא loss ratio, למשל בביטוחי בריאות הוא עומד על 40%. על כל שקל שהמבוטח משלם אתם נותנים לו 40 אגורות. עובדה זו מהווה הוכחה לכך שלא תמיד מתקיים קשר ישיר בין תשלום התביעות לבין עליית הפרמיה.

שלומי שוב

אתה מוכן שהם יעברו לתשלומים עיתיים? כעורך דין? זה יפגע לך בעמלות?

שלום סביון

זה לא עניין של עורכי הדין, גם אם משלמים תשלום עיתי שכר הטרחה של עורך הדין ישולם בבת אחת.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

שלומי שוב

אבל מאיפה יהיה ללקוח כסף לשלם לך?

שלום סביון

שכר הטרחה של עורכי הדין משולם על ידי חברות הביטוח ומתווסף לסכום הפיצוי, זה בכלל לא בא מכיסוי של המבוטח, תבדקו את חוק הפיצויים לנפגעי תאונות הדרכים.

אמיר ברנע

אין הרבה מה לסכם. אני מבין שנקודת המוצא היא של המבוטח. שהמבוטח יהיה אדיש בין לקבל סכום חד פעמי או לפרוס. זה קצת מוזר בסיטואציה הזאת כי כל הבעיה מתחילה מזה שהמבוטח רוצה סכום מהוון בגלל שיקולי נזילות ועלויות שונות, גם בסיטואציה הנוכחית של 3% ריבית. חבל שלא מדברים גם על הגינות מבחינת חברות הביטוח או מבחינת המוסד לביטוח לאומי. וכן על השלכות ההיוון על קביעת תעריפים ועדכונים. השאלות שהוצגו מעניינות ואני מניח שצפוי בקרוב דיון בבתי המשפט ונראה מה תהיה התוצאה. תודה רבה לכולם.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

על הפורום:

מטרת "פורום שווי הוגן" (FVF) Fair Value Forum, הפועל במסגרת התכנית בחשבונאות של בית ספר אריסון למנהל עסקים במרכז הבינתחומי הרצליה, היא לתרום לאיכות המידע בשוק ההון, ולייצר שיח מקצועי פורה בנושא. הפורום שמקיים מפגש חודשי, משמש קבוצת חשיבה שמייצרת דיוני עומק בסוגיות שנמצאות על סדר היום ומשמש פלטפורמה לשיתוף ידע, זיהוי בעיות, תהליכים ומגמות וכ- Best Practices למדווחים, לרואי החשבון ולמשקיעים.

הפורום, בייסודם של פרופ' אמיר ברנע, הדיקן המייסד של בית ספר אריסון למנהל עסקים, ורו"ח שלומי שוב, ראש תכנית חשבונאות וסגן דיקן, בית ספר אריסון למנהל עסקים, כולל מומחים מובילים מהאקדמיה ומהפרקטיקה בתחומי החשבונאות הפיננסית, הכלכלה והמימון וכן משתתפים בו נציגים של מדווחים, אנליסטים וגופי הרגולציה הפיננסית בישראל וחיבור בין תחומי הידע השונים.

סיכומי הדיונים שמתפרסמים לציבור הרחב מבוצעים על ידי הצוות המקצועי של הפורום המורכב מבוגרים מצטיינים של התכנית בחשבונאות.

אתר הפורום: www.fvf.org.il